

1903

AS FÖRETAGSLID
Stockholm 7
Tel. 08/11 1087
11 10 45, 11 10 46

Nr 1 68

PLUS OCH MINUS FÖR LÅGPRISIMPORTEN

AV ENGT RYDÉN

Skydd mot lågprisimport är motiverat endast som ett mycket kortsiktigt medel att hjälpa företag och regioner att ställa om eller i tider med allmän undersysselsättning, skriver civil-ekonom Bengt Rydén vid Industriens Utredningsinstitut. Huvudregeln måste vara arbetsmarknadspolitik i stället för skyddspolitik. Det är svårt att inte uppfatta andra åtgärder som annat än kortsynta eftergifter åt påtryckningsgrupper och valtaktik, anser förf., som därmed med hjälp av ekonomisk analys tar upp ett aktuellt näringspolitiskt problem.

Den s k lågprisimporten från låglöneländer eller atshandelsländer med centraliserad pris-sättning anses av många vara på väg att bli ett allt allvarigare problem för företag och arbetskraft i de mera utvecklade industriländerna.

För Sveriges del blev frågan om lågprisimport särskilt aktuell i fjol, då trikåindustrin begärde och fick ett visst importskydd och konfektionsindustrin slog in på samma linje. Men att problemet långt ifrån är nytt vet vi från tidigare textilkriser i Sverige (bl a i mitten av 1950-talet) och från exempelvis de omställnings-svårigheter som den engelska bomullsindustrin råkade in i till följd av engelsmännens egna första försök att börja industrialisera Indien. Eftersom lågprisimporten till Sverige nu tycks ha kommit in i en period av verkligt stark tillväxt samtidigt som problem uppstått på arbets-

marknaden också (och i huvudsak) av andra skäl, finns det anledning att räkna med ett tilltagande ekonomiskt och politiskt intresse för frågan under de närmaste åren. Då den dessutom är mycket svårbedömbär och motsägelsefull och just därför principiellt intressant kan det finnas skäl att här i korthet försöka bena upp några av problemen.

Princip men inte handling

Den första konflikten mellan princip och praktik uppstår redan när man fastslår utgångspunkterna. Svenska politiker och industrimän hyllar och driver energiskt frihandelslinjen eftersom den genom ökad internationell arbetsfördelning bidrar till att höja de i handeln deltagande ländernas levnadsstandard snabbare än vad som annars vore möjligt. Det har länge varit en enig huvudlinje i den svenska handelspolitiken. Samtidigt råder relativt stor enighet om att Sverige bör medverka i arbetet att höja u-ländernas levnadsstandard. Ett väsentligt led i detta arbete är att stimulera tillkomsten av industrier i u-länderna, till en början arbetskrävande och tekniskt mindre komplicerade samt helst också exportinriktade industrier. En ökning av handeln mellan u-länderna men framför allt mellan u-världen och i-världen och helst omfattande även andra varor än råvaror anses också allmänt vara ett eftersträvanvärt mål i u-landspolitiken.

Detta är sålunda de principiella utgångs-

punkterna. Sverige tjänar på handeln med u-länder samtidigt som denna handel bidrar till att uppfylla våra u-landspolitiska ambitioner. Men princip är en sak och handling en annan. När länder som Hongkong, Korea, Jugoslavien och Portugal börjar exportera billiga tröjor, jumprar, dräkter, kappor, kostymer och skjortor i stora kvantiteter och i konkurrens med svenska industriföretag vacklar principerna och när det gällde de koreanska jumprarna för ett år sedan fick principerna till och med falla. Efter uppvaktning hos regeringen, där industrin gav sifferexempel på importkonkurrensens konsekvenser i form av inträffade och framförallt väntade nedläggningar och permitteringar, infördes ett visst importskydd genom kvotering av importen från Sydkorea. Konfektionsindustrin har nyligen gjort en liknande uppvaktning och en riksdagsman fått avslag på en begäran att handelsministern skulle "omedelbart begränsa den svällande importen från länder med prisättningar som är oralistiska vid jämförelser med svensk arbetsmarknad". Men kort därefter aviserade inrikesministern skyddsåtgärder också för konfektionsindustrin i ett svar på en interpellation om sysselsättningsproblemen i Sjuhäradsbygden. Det verkar alltså som om koreajumprarna kommer att följas av jugoslavienkostymerna och kanske även portugalskjortorna. Industriella beredskapsarbeten, halvskyddad sysselsättning och statliga beställningar övervägdes också för "det krisdrabbade området".

Dubbelmoral när u-länderna lyckas

När handels- och u-landspolitiska mål inte kan förenas med målet om full sysselsättning på vår egen arbetsmarknad får tydligen de förra målen vika. I ett kärvt inrikespolitiskt läge med svårigheter på arbetsmarknaden vinner hänsynen till omställningsproblem för ett begränsat antal företag och anställda i ett i övrigt välmående samhälle över hänsynen till u-ländernas industriella sysselsättning och till våra egna konsu-

menter. När u-länderna lyckas med vad vi och andra uppmanar dem att göra vill vi inte själva vara med längre. Det inrikespolitiska priset anses vara för högt.

Det är en förståelig men icke desto mindre beklaglig dubbelmoral. De gynnade är ett mindre antal företagare och anställda. Kanske regeringen och en del kommunalpolitiker också kasserar in ett antal röster som annars skulle förloras vid nästa val. De missgynnade är ett större antal u-landsarbetstagare som kanske tvingas till arbetslöshet utan understöd och AMS-pengar för att låta sina svenska bröder, som vid behov har understöd och AMS-pengar, få behålla sina jobb. Men de negativa (eller rättare frånvaron av de positiva) verkningarna sprider sig också över u-landets hela ekonomi. Uteblivna exportintäkter och minskade incitament att investera i exportindustrier är ett par av de mera allvarliga långsiktiga konsekvenserna av i-ländernas skyddsåtgärder. Missgynnade är också alla svenska textil- och konfektionskonsumenter som inte får samma möjlighet som eljest att köpa billiga produkter. Svenska importörer och detaljister drabbas också; likaså näringsgrenar och företag som på sikt har brist på arbetskraft även om det i dagens kortsiktiga perspektiv kan förefalla mindre aktuellt. Förutsatt att vi har ett någorlunda fullt resursutnyttjande (vilket vi på sikt tycks ha) missgynnas också vår egen ekonomiska utveckling, dvs inkomsthöjning, av att vi binder arbetskraft och kapital i både nationellt och internationellt mindre produktiva och tekniktunga branscher. Det innebär bl a också att våra möjligheter att ge u-länderna finansiellt stöd minskar. Sist men inte minst missgynnar skyddspolitikerna dem som har värderingen att Sverige genom sin handels- och u-landspolitik bör bidra till en internationell inkomstjämnning.

Listan över de missgynnade är förkrossande vilket gör de aktuella skyddspolitiska strömningarna desto mer beklagliga. Hänvisningar till andra länders skyddspolitik är inget starkt

försvar av en nation som gått i bränschen för de internationella frihandelssträvandena under de senaste decennierna och som själv har så mycket att tjäna på ökad handel inte minst med u-länderna. Om motivet för vår skyddspolitik är att andra länder gör likadant bör vi i stället på olika sätt försöka förmå dem att upphöra med det.

Låglöneimportens lönsamhet

Men synsättet att en stor låglöneimport är en uppoffring är i och för sig högst diskutabelt. Man behöver inte alls ha u-landspolitiska syften och måttstockar för att konstatera att låglöneimport kan vara något eftersträvansvärt. Redan de kortsiktiga konsumentvinsterna och de långsiktiga samhällsekonomiska överföringsvinsterna är antagligen så stora och framför allt så utbredda att ett avstående från dem för det stora flertalet konsumenter och löntagare är ett mycket

högt pris för att lindra ett begränsat antal företagens och arbetstagares omställningsproblem. En sådan i och för sig mycket önskvärd lindring borde kunna åstadkommas till ett lägre pris med andra, mera effektiva metoder. Med detta synsätt skulle alltså en skyddspolitik mot låglöneimporten vara en ren förlustpolitik för det svenska folkhushållet.

Dumping eller inte, priser som är "orealistiska vid jämförelser med svensk arbetsmarknad" eller inte: Totalt sett förlorar vi på att inte importera varor som framställs billigare i andra länder och säljs till lägre priser i vårt land jämfört med motsvarande svensktillverkade varor. På mycket kort sikt kan det påståendet kanske ifrågasättas men det är det långsiktiga perspektivet som är det intressanta och måste styra vår politik. Förutsättningen är, som sagt, att vi har alternativa sysselsättningsmöjligheter för de resurser som måste friställas i takt med att andra länder kan tillverka och sälja "våra" produkter billigare. Det har vi, även om besvärliga friktioner kan uppstå. Dessa svårigheter får givetvis inte nonchaleras utan måste tvärtom lösas solidariskt så att ekonomisk otrygghet och långvarig arbetslöshet undviks. Vi har i vårt land ovanligt goda förutsättningar att klara av dessa friktioner smidigt.

Min slutsats blir: Skydd mot låglöneimport förorsakar ekonomiska förluster för majoriteten svenskar och för många utlänningar i de u-länder som avskärmas. Det är ett för högt pris för att vara värt de inhemska förlusterna och avvikelserna från en tidigare relativt rätlinjig handels- och u-landspolitisk kurs. Ett skydd kan vara motiverat endast som ett mycket kortsiktigt medel att hjälpa företag och regioner att ställa om eller i tider med allmän undersysselsättning och arbetslöshet. Men huvudregeln måste vara: arbetsmarknadspolitik i stället för skyddspolitik. Det är svårt att inte uppfatta andra åtgärder som annat än kortsynta eftergifter åt minoriteter, påtryckningsgrupper och valtaktik.

Drunkna i tidskrifter?

Ja, det kan kännas så ibland på kontoret. Men tidskrifter man måste läsa kan man få till hemmet också. Som Industriförbundets Tidskrift.

Hur många av Era anställda har för övrigt utnyttjat medlemsföretagens möjligheter till billigare prenumeration?

INDUSTRI FÖRBUNDETS TIDSKRIFT

25 kr/år. Pg 462. Artillerig 34, Sthlm O
Medlemsföretag, lärare och studerande
10 kr/år